

Luis Migel Roša

**TREĆA
TAJNA**

Preveo Vladan Stojanović

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2012.

Knjiga je posvećena Jovanu Pavlu I (Albinu Lučaniju)
17. oktobar 1912. godine – 29. septembar 1978. godine

*A što se vas tiče, dragi patrijarše,
čeka vas Hristova kruna i njegova sudbina.*

– SESTRA LUSIJA ALBINU LUČANIJU,
KOIMBRA, PORTUGAL, 11. JULI 1977. GODINE

*Neka vam bog oprost
zbog onoga što ste mi učinili.*

– ALBINO LUČANI KARDINALIMA, 26. AVGUSTA 1978.
GODINE, NAKON ŠTO SU GA IZABRALI ZA PAPU.

1.

Zašto neko trči? Šta ga tera da žuri, da gura jednu nogu ispred druge, da nagoni desno stopalo da sledi levo? Neki ljudi traže slavu. Drugi hoće da pobeđe u trci ili izgube neko kilo. Svi trče iz istog razloga: da bi preživeli.

Zbog toga je trčao i čovek čiji se crni ogrtač stapao s pomračinom. Trčao je koliko ga noge nose po dugom stepeništu tajnih arhiva Vatikana, ne tako sigurnog spremišta za navodno tajna dokumenta. Dokumenta od ključne važnosti za istoriju ove majušne države i čitavog sveta čuvana su u tri impozantne dvorane u zgradama iza Apostolske palate. Samo je njegova svetost papa odlučivao o pravu pristupa tajnim spisima, nakon što bi ih pregledao. Osoblje arhiva je uvek tvrdilo da svaki istraživač ima jednako pravo pristupa dokumentima, iako je u Rimu, kao i u celom svetu, dobro znano da to pravo ne pripada svima i da niko nema pristup svim spisima. Na devedeset kilometara polica tajnih arhiva bilo je mnogo nedostupnog materijala.

Sveštenik je projurio kroz tajni hodnik. Nosio je papire požutele od starosti. Uznemirio se, kad je čuo iznenadni šum, drugačiji od bata njegovih koraka. Da li je dopirao s gornjeg sprata? Donjeg? Sledio se od straha. Znoj mu je oblio lice. Nije čuo ništa izuzev sopstvenog paničnog disanja. Potrčao je ka svojim odajama u gradu ili državi Vatikanu. On je to i bio, država sa zasebnim običajima, zakonima, verovanjima i političkim uređenjem.

Napisao je svoje ime, monsinjor Firenci, na velikom kovertu, pod slabašnim svetlom stone lampe. Zapečatio ga je, nakon što je gurnuo papire u njega. Ime primaoca se nije lepo videlo na prigušenom svetlu. Koverat mu se izmicao iz vlažnih, klizavih ruku. Znoj mu se uvlačio u oči. Maglio mu je vid, pa nije razaznavao vlastiti rukopis. Monsinjor je konačno završio posao i požurio napolje.

Zazvonilo je zvono na bazilici svetog Petra. Bilo je jedan jutru. Tišina ponovo zavlada mrklim mrakom. Bilo je hladno, ali užurbani sluga božji to nije primetio. Grabio je stazama koje

vode ka Trgu svetog Petra, čuvenoj Berninijevoj elipsi, s hrišćanskim i paganskim simbolima. Još jedan zvuk je privukao monsinjorovu pažnju. Zaustavio se. Pokušao je da onako zadihan i obliven hladnim znojem povrati dah. Prepoznao je zvuk koraka. Možda je to švajcarski gardista na noćnoj patroli. Monsinjur Firenci ubrza hod, stiskajući kovertu. Neke druge večeri bi već odavno bio u postelji. Osvrnuo se kad je stigao nasred trga i ugledao tamnu sen. Nije to bio švajcarski gardista, ili nije nosio njihovu odoru. Tamna prilika se primicala, ravnomernim korakom. Monsinjur Firenci se dao u trk. Ponovo se osvrnuo za sobom. U ovo doba noći, na trgu nije bilo nikog izuzev njega i hitre seni.

Njegova ekselencija je prešla preko trga i nastavila niz Vija dela Končiliacione. Rim je spavao snom pravednika i zlopočinitelja, siromašnih i bogatih, grešnika i svetaca. Monsinjur je usporio do nivoa brzog hoda i pogledao iza sebe. Progonitelj se približavao. Nešto mu se blistalo u ruci. Firenciju to nije promaklo. Ponovo se dao u trk, koliko god su to zaribaldi zglobovi dozvoljavali. Razlegao se mukli prasak. Morao je da se uhvati za prvo što je ugledao. Sve se očas završilo. Prasak, a zatim odsustvo zvuka. Udaljena senka se približavala. Buka se preobrazila u oštri bol, koji se širio grudnim košem. Monsinjur automatski prinese ruku izvoru bola, pored ramena. Ponovo je čuo korake. Sen je bila sve bliža. Bol se pojačao.

„*Monsignor Firenzi, per favore.*“

„*Che cosa desiderano da me?*“

„*Io voglio a te.*“ Tajanstveni napadač poteže mobilni i progovori stranim jezikom, negde sa istoka Evrope. Monsinjur Firenci primeti tetovažu zmije iznad zgloba napadača. Crna limuzina se, samo nekoliko sekundi kasnije, zaustavila pored dvojice ljudi. Zatamnjena stakla su sprečavala poglede spolja. Samo je vozač bio vidljiv. Nepoznati je odneo povređenog sveštenika do automobila, bez primene nasilja ili vidljivog napora.

„*Non si preoccupi. Non state andando a morire.*“

Nepoznati je, pre nego što je ušao u automobil, pažljivo obrisao tragove krvi s poštanskog sandučeta, na koje se prelat naslonio, nakon preciznog pogotka u rame. Firenci ga je nemo posmatrao, dok mu je bol razdirao telo. Sad znam kako je nesrećnicima koji zarade metak, pomislio je. Nepoznati je metodično uklanjao preostale dokaze zločina. Koliko ima ironije u

tom uništavanju dokaza, koliko ironije. Čitavo telo ga je bolelo. Preplavila su ga sećanja na daleki dom. Promrmljao je nešto na portugalskom.

„*Que Dens me perdoe.*“

Revolveraš je žurno uskočio u limuzinu. Krenula je polako, da ne pobude sumnju. Ovo su profesionalci. Znajū šta i kako treba da rade. Posle ponoćni mir vratio se na ulicu. Tragovi zločina su uspešno izbrisani. Na poštanskom sanduĉetu na koje se naslonio prelat nije bilo krvavih mrlja. Ranjenik je, kao nekim ĉudom, uspeo da, neopažen od progonilaca, gurne kovertu u tanki prorez.

2.

DON ALBINO, DVADESET DEVETI SEPTEMBAR
PRE PODNE, 1978. GODINE.

*Jer nijedan od nas ne živi sebi,
i nijedan ne umire sebi.*
– RIMLJANIMA 14:7

Rutina za neke ljude predstavlja silu koja im krši i upropaštava život. Mrze događaje i postupke koji se ponavljaju iz sekundu u sekundu, minuta u minut, dana u dan, nedelje u nedelju. Takve osobe preziru scenario koji ih nagoni da se u nedogled susreću sa istim postupcima, kao radnici na pokretnoj traci.

Drugi pak smatraju da ih pokoravanje utvrđenim zakonitostima štiti od neočekivanih zaokreta sudbine i ćudljivih sila. Nezamislivo ili novo ne smeju da poremete ravnotežu njihovog postojanja.

Život ne sluša ni jedne ni druge.

Sestra Vinčenca se nikad nije bunila zbog jednoličnog života. Uvažena stara dama je poslednjih dvadeset godina provela u službi don Albina Lučanija. Takva je bila volja božja. Ko bi se usudio da preispituje puteve gospodnje? Štaviše, božja volja je udesila da don Albino i sestra Vinčenca posle mnogo godina promene mesto boravka. Njihov novi dom bio je šest stotina kilometara daleko od Venecije. Radišna sestra Vinčenca nije se bunila zbog tako velike promene.

Časna sestra je rano ustajala. Sunce još nije obasjalo ogromni, čudesni trg. Krilo se u polumraku, narušenom žućkastim svetiljkama. Počinjala je dnevne dužnosti u četiri i dvadeset pet. Tu naviku je prenela iz starog doma.

Nosila je srebrni poslužavnik sa lončetom kafe i šoljicom na tacnici. Spustila ga je na stočić pored vrata spavaće sobe

don Albina Lučanija. Novoizabrani papa je nedavno operisao sinuse. Zbog tog se budio s gorkim, metalnim ukusom u ustima. Pokušavao je da ga se otarasi pomoću kafe koju mu je sestra Vinčenca donosila svakog jutra.

U novom domu je provela gotovo mesec dana, ali se još nije navikla na duge, tamne hodnike. Senke su se množile pri slaboj svetlosti. Svi predmeti su zbog njih delovali preteće i neprepoznatljivo. „Veoma mi je neprijatno, don Albino. Čovek u ovoj pomrčini ne vidi čestito ni prst pred okom“, jednom mu je rekla.

Svaki kamen, statua, slika ili bogato ukrašena tapiserija na imponantnim zidovima svedoče o prohujalim vekovima. Tamom skrivana raskoš je plašila sestru Vinčencu. Zamalo što nije vrisnula, dok je prolazila pored jogunastog kerubina. Učinilo joj se da vidi dete kako čuči, spremajući se da počinu neki nestašluk. Kako sam glupa! pomisli časna sestra. Nijedno dete nije koračalo ovim hodnicima. Čudesna raskoš Apostolske palate znala je da uznemiri i najmirnije duše. Sestra Vinčenca je teturala pod teretom spektakularnog okruženja i pod stalnim utiskom da je blizu bogu. Nikad ne bi kročila nogom u ove galerije da nije bilo don Albina. Pokušavala je da se smiri. Hodnici su, u ranim jutarnjim satima, ulivali strah i nemir. Uskoro će svanuti novi dan. Palata će ponovo oživeti. Ispuniće je užurbana gomila sekretara, službenika, sveštenika i kardinala.

Jovanu Pavlu I nisu nedostajali savetnici u vezi s protokolom, politikom, pa čak i teologijom. Sestra Vinčenca je, s druge strane, vodila računa o don Albinu Lučaniju: o njegovoj hrani, zdravlju i sitnim, svakodnevnim potrebama. Don Albino Lučani je imao samo dvoje ljudi kojima je mogao da se izjada zbog nateklih stopala i sličnih neugodnosti. Don Albino se poveravao samo sestri Vinčenci i svom omiljenom doktoru, Đuzepeu de Rosu, iako mu je rečeno da u Vatikanu rade doktori, specijalisti, sposobni da se pozabave svim zdravstvenim problemima. Don Đuzepe je svake druge nedelje posećivao Rim. Putovao je gotovo šest stotina kilometara u jednom pravcu da bi obišao svog pacijenta. „Ne znam kako to postižete, don Albino“, govorio je doktor. „Da li ste sigurni da redovno slavite rođendan? Svake godine ste sve zdraviji i žilaviji.“

„Poću da sumnjam u vaše sposobnosti, don Đuzepe. Vi ste jedini koji ne primećuje da starim.“

Vinčenca je sve dužnosti izvršavala smerno i sa zadovoljstvom. Albina Lučanija je doživljavala kao dobrog čoveka. Postupao je s njom kao s prijateljicom, a ne sluškinjom, ljubazno

i s naklonošću. Odlučio se da je povede sa sobom, u novu rezidenciju, mnogo veću i luksuzniju od prethodne. Veličanstveno i razmetljivo okruženje je nerviralo don Albina. Nije cenio raskošne, beskorisne stvari. Zanimao se za duhovnost. Pokatkad je, kao i svi drugi, morao da se uhvati u koštac s praktičnim problemima. Ako ni zbog čega drugog, ono da bi osobama u svojoj okolini učinio život podnošljivijim. Znao je da će pre ili kasnije morati da preuredi novi dom, po svom ili tuđem ukusu.

Vinčenca je pre nešto manje od godinu dana pala u bolničku postelju, zbog srčanog udara. Nije poslušala doktorov savet da se ne vraća na posao, već da se zadovolji nadziranjem rada drugih iz udobne fotelje. Nastavila je da se lično brine o don Albinu.

Sestra Vinčenca, osoba krotke prirode, natuštila bi se kad god bi čula da treba da odustane od obavljanja svakodnevnih dužnosti u kojima je toliko uživala. Na primer, od nošenja poslužavnika s kafom u cik zore, po poluosvetljenim hodnicima. Da bih ih obavljala i da bi ostala pored don Albina, sestra Vinčenca je morala da stupi u red Marije Bambine, zato što je upravljao papskom rezidencijom. Elena, poglavarka reda, i sestre Margarita, Asunta Gabrijela i Klorinda veoma su obzirno postupale s njom. Nijedna od njih nije htela da se meša u svakodnevne poslove oko don Albina. O njemu se brinula samo sestra Vinčenca, zahvaljujući umešnim rukama i delikatnom nastupu. Obično bi spustila poslužavnik na za to postavljeni stočić ispred spavaćih odaja i dva puta tiho kucnula na vrata.

„Dobro jutro, don Albino“, izgovorila bi na granici šapata. Čekala je otpozdrav s druge strane vrata. Don Albino se obično budio dobro raspoložen. Ponekad bi odškrinuo vrata i darivao sestru Vinčencu prvim, jutarnjim osmehom. Kad bi mu važni vatikanski poslovi pomutili raspoloženje, promrsio bi: „Dobro jutro.“ Zatim bi se, da se ne bi jadao na nedostatak takta rizničara ili političara, požalio sestri na oticanje zglobova.

Don Albino je tog jutra ćutao. Svako odstupanje od svakodnevne rutine je duboko uznemiravalo beskrajno tačnu i posvećenu sestru Vinčencu. Naslonila je glavu na vrata. Nastojala je da uhvati neki zvuk s druge strane. Ništa nije čula. Htela je da ponovo pokuca, ali je odustala od te namere. Ovo je prvi put da se don Albino uspavao, pomislila je, udaljavajući se od njegovih vrata. Neka ga, nek odspava malo duže, neće to biti nikakva tragedija.

Sestra Vinčenca se polako vratila u svoju sobu, da bi se posvetila jutarnjim molitvama.

Bilo je pola pet ujutru.

Okretao se i obrtao u postelji, mrmljajući sebi u bradu, kako ne može da spava. To je bilo vrlo neobično. Uvek bi brzo zaspao, bez obzira na mesto i okolnosti. Narednik Hans Rogan je bio metodičan, miran, rezervisan čovek. Tog dana ga je posetila majka. Odveo je na večeru. Verovatno ne može da zaspri zbog kafe, popijene posle deserta. Narednik Hans je želeo da veruje da je to razlog njegovog nespokojstva, iako je znao da za nesanicu najverovatnije ima da zahvali neobično burnom danu, tačnije popodnevu, u kom je toliko prelata izlazilo i ulazilo u privatne odaje njegove svetosti.

Konačno se predao. Šta će, kad mu san neće na oči? Neće valjda u nedogled ležati na postelji, čekajući da zaspri. Otvorio je orman i navukao uniformu. Skrojio ju je komandant Žil Repon 1914. godine. Ko zna kako bi se komandant Repon osećao da je znao da će njegovo delo biti pripisano Mikelandelu? Da li bi se ponosio njime ili bi ga grizlo što su zasluge drugom pripisane? Narednik Hans Rogan je zapovedao Švajcarskom gardom, ove hladne besane večeri.

Svetle boje uniforme, zasnovane na onima s Mikelandelovih fresaka, odudarale su od njegovog raspoloženja. Bio je duboko nespokojan. Morila ga je neobjašnjiva zabrinutost koja se graničila sa slutnjom. Nije imao ni najmanji razlog za tišteće nespokojstvo.

Hans Rogan je obavljao posao o kom je oduvek sanjao. Od detinjstva je maštao o njemu. Služio je papi kao pripadnik Švajcarske garde. Položio je veli broj ispita i vodio čestit život, strogo u skladu s učenjem gospodnjim. Najvažnije od svega, ispunjavao je sve uslove: bio je Švajcarac, neoženjen, posedovao je odgovarajuće moralne i etičke stavove, bio je viši od 175 centimetara i najvažnije od svega – bio je katolik.

Hans nikad ne bi okaljao ugled odvažnih vojnika pape Julija II. Bio je spreman da umre štiteći svog papu, ako bi to bilo neophodno, baš kao šest stotina osamdeset devet Švajcaraca, osnivača Švajcarske garde, koji su, šestog maja davne 1527. godine štitili Klementa VII od hiljadu španskih i nemačkih vojnika, tokom pohare Rima. Samo su četrdeset dvojica preživela sukob. Uspeli su da pod komandantom Goldijem otprate

papu do sigurnih zidina zamka San Anđelo. Proveli su ga tajnim prolazom, *passetto*, koji povezuje Vatikan s tvrđavom. Ostali su herojski položili život, ali su pre toga pobili osam stotina neprijateljskih vojnika. Hans je svakodnevno nosio to nasleđe na širokim plećima. Uniforma ga je ispunjavala nepresušnim ponosom. Danas je, bez ikakvog vidljivog razloga, bio duboko nespokojan.

Bio je odgovoran za sigurnost Vatikana. Sistem bezbednosti je počivao na nekoliko patrola i stražara na najvažnijim i najvidljivijim mestima. Papa Jovan XXIII je naredio da se uklone dva stražara koja su svake noći bdela ispred vrata njegovih spavaćih odaja. Najbliži stražar je stajao na vrhu stepeništa koja vode do *terza loggia*. To je bila simbolična dužnost, pošto je treći sprat slabo korišten tokom dana. Svi su znali da bi osoba loših namera lako ušla u Vatikan.

Hans uđe u kancelariju i sede za sto. Otvorio je fasciklu i pregledao dokumenta. Našao je samo gomilu računa koje će ujutru predati nadređenom. Zatvorio je, posle nekoliko sekundi. Bio je i suviše uznemiren da bi se posvetio administraciji.

„Doda vola s papirima!“, progundao je sebi u bradu. „Moram da se nadišem svežeg vazduha.“

Žurno je napustio kancelariju. Nije ni zatvorio vrata za sobom. Izašao je iz zgrade Švajcarske garde. Lutao je unutrašnjim vrtovima i došetao do trga. Prošao je pored dva vojnika na stepenicama. Sedeli su i dremali.

Izgleda da samo ja na mogu da spavam, pomislio je. Potapšao ih je po ramenu. Preneraženi gardisti poskočiše.

„Gospodine, oprostite, gospodine“, rekoše u isti mah.

„Gledajte da vam se ovo ne ponovi“, upozorio ih je Hans. Znao je da su proteklih nedelja imali izuzetno mnogo posla. Pre mesec dana, avgusta 1978. godine, Đovani Batista Montini, poznatiji kao papa Pavle VI, umro je u letnjoj rezidenciji, zamku Gandolfo. Pogrebne ceremonije su trajale nekoliko dana. Švajcarska garda nije ostavljala telo preminulog pape ni za tren. Četvoro ljudi je stajalo u stavu mirno, na uglovima posmrtnog odra. Brojne svetske vođe i šefovi država su odale poslednju poštu, njegovoj svetosti.

Po obavljenom pogrebu počele su pripreme za konklavu. Obavljene su iza zatvorenih vrata. Gardistima su ukinuti slobodni dani, a obim posla udvostručen. Poslednja konklava je održana dvadeset petog avgusta, tačno dvadeset dana posle papine smrti, nadomak isteka roka od dvadeset jednog dana.

Uobičajeno ludilo koje prati izbor novog pape je počelo, uprkos kratkom zasedanju konklave, od dvadeset četiri sata. Stvari su se vratile u normalu tek pre nekoliko dana.

Hans je nastavio šetnju. Ostavio je za sobom dva uspavana stražara.

Nije mogao da se odupre osećanju da poseduje sve oko sebe. U daljini je video Kaligulin obelisk, nasred Trga svetog Petra. Ironično, nema šta: spomenik psihopati nasred najsvetijeg mesta katolicizma. Hodao je polako dok ga je tihi jutarnji povetarac milovao po licu. Nešto mu je privuklo pažnju. Levo od njega se uzdizala Apostolska palata. Svetla na trećem spratu, u papinoj spavaćoj sobi su još gorela. Pogledao je na sat. Četiri i četrdeset ujutru.

„Ovaj papa je ranoranilac.“ Svetla su gorela oko jedanaest, kad se s majkom vratio s večere. Oprezan, kao svaki ponosni švajcarski gardista, odlučio je da se vrati do stražara zatečenih na spavanju. Razgovarali su. Narednik ih je izlečio od sanjivosti.

„Gospodine“, složno su ga pozdravili.

„Recite mi nešto, da li je njegova svetost noćas gasila svetlo?“

Jedan je oklevao. Drugi je odgovorio bez kolebanja.

„Svetla su upaljena otkad sam stupio na dužnost.“

Hans ih je uhvatio na spavanju, ali je znao da su zadremali samo na par minuta.

„To je veoma čudno“, promrmljao je.

„Njegova svetost obično gasi svetlo u ovo doba. Prošle večeri ih nije gasio“, dodade stražar. „Sigurno priprema promene o kojima svi govore.“

„To se nas ne tiče“, odvrati Hans. Promenio je temu. „Da li je sve u redu?“

„Sve je u redu, gospodine.“

„Vrlo dobro. Videćemo se kasnije. Držite oči otvorene.“

Vratio se u zgradu garde. Konačno su mu kapci otežali. Znao je da još par sati neće zaspati. Još jedanput je pogledao na osvetljene prozore papine spavaće odaje. Nesumnjivo će doći do promene, pomislio je s poluosmehom. Može mirno da legne da spava.

Prošlo je petnaest minuta otkad je sestra Vinčenca ostavila srebrni poslužavnik na stočiću pored vrata spavaćih odaja don Albina Lučana. Kucnuo je čas da se vrati, da bi se postarala da don Albino ustane i popije lek.

Ponovo se stresla od jeze u turobnom hodniku. Suočiće se s don Albinom. Odlučno i s poštovanjem će sačekati da uzme lek za kontrolu krvnog pritiska. Don Đuzepe je tvrdio da je prenzak. Terapija se sastojala od nekoliko belih, bezukusnih pilula. Pontif ih je uvek uzimao s gestom lažnog iznenađenja. Davanje lekova je bilo jedno od Vinčencinih zaduženja, kao i davanje injekcije za stimulaciju adrenalinskih žlezda pre odlaska u postelju. Ponekad je morala da se uveri da je uzeo vitamine posle obroka.

Don Albino se šalio sa sestrom Vinčencom. Blago je korio zbog nepokolebljive tačnosti. Svakog jutra je, s „religioznom“ posvećenošću, dolazila između četiri i trideset i četiri i četrdeset pet, da bi mu dala lekove koji su držali njegov krvni pritisak na zadovoljavajućem nivou.

Don Albino bi se zatim kupao. Između pet i pet i trideset je pokušavao da bolje nauči engleski, pomoću magnetofonskih traka. Ustrajavao je na toj rutini. Pontif bi se, nakon toga, molio u svojoj kapeli do sedam. Preslikao je rutinu iz bivše rezidencije. Pružala mu je izvesno olakšanje, od preteškog tereta koji su mu kardinali navalili na pleća.

Časna sestra nije mogla da prikrije zabrinutost pred vratima don Albinovih odaja. Srebrni poslužavnik s lončatom kafe i šoljicom na tacnici je bio na istom mestu, tamo gde ga je pre nekoliko minuta ostavila. Podigla je poklopac lončeta da bi videla da li je puno. Bilo je. Ništa slično se nije dogodilo u proteklih dvadeset godina. Don Albino Lučani nikad nije propustio da uzvрати njen pozdrav ljubaznim: „Dobro jutro, Vinčenca.“

To, u stvari, nije u potpunosti tačno. Neki detalji venecijanske rutine su promenjeni. Sestra Vinčenca je pre preseljenja u Rim običavala da pokuca na vrata i uđe u spavaće odaje s poslužavnikom, gde bi lično poslužila don Albina. Sekretari novog pape su se žestoko usprotivili ovoj praksi kad su saznali za nju. Objasnili su da je to nedopustivo kršenje protokola. Postignut je kompromis da bi se obe strane zadovoljile. Redovnica je nastavila da svakog jutra donosi kafu, ali je ostavljala poslužavnik ispred vrata don Albinovih odaja.

Sestra Vinčenca se naslonila na vrata, zadržavajući dah. Pokušala je da uhvati neki šum iz sobe iza njih. Nije ništa čula, niti je osetila neki pokret. Ne znam da li da još jednom pokućam, pomislila je. Konačno se odvažila da pokućam na drvena vrata.

„Dobro jutro, don Albino“, prošaptala je.

Odmakla se od vrata. Posmatrala ih je, pitajući se šta da radi. „U Veneciji bih ušla unutra, bez mnogo ceremonija“, promrljala je sebi u bradu.

Opazila je tanku svetlu liniju ispod vrata. To znači da je don Albino verovatno ustao. Odlučno je pokucala.

„Don Albino?“

Nije bilo odgovora. Pokucala je još jednom, ali nešto slabije. Tišina je bila jedini odgovor. Nema druge nego da uđe u sobu, uprkos strogom protokolu. Stisnula je zlatnu kvaku i otvorila vrata.

„Ako nastavim da ugađam svim tim sekretarima nikad neću saznati da li je don Albino ustao ili još spava.“

Na prstima je ušla u sobu. Papa je mirno ležao u postelji, poduprt jastucima, s naočarima na nosu, papirima u rukama i glave blago nagnute u stranu. Srećni izraz i ljubazni osmeh kojim je osvajao okolinu preobrazili su se u bolnu grimasu. Vinčenca mu hitro priđe, sa zebnjom u srcu. Nije marila za sopstveno, narušeno zdravlje. Uхватила je don Albinove ruke, crvenih, suznih očiju, da bi mu izmerila puls. Merila ga je jednu, dve, tri, četiri, pet sekundi...

Sklopila je oči. Suze su joj se kotrljale niz lice.

„O, moj bože!“

Snažno je cimnula gajtan pored don Albinove postelje. Zvono je odjeknulo obližnjim hodnicima i sobama.

Moram da pozovem sestre, mislila je, nervozno drhteći. Ne, prvo moram da pozovem oca Megija. Ne, predaleko je. Bolje da uzbunim oca Lorencija.

Zvono je utihnulo, ali niko nije odgovarao na Vinčencin poziv. Istrčala je u hodnik. Zanimarila je sva pravila, nametnuta odlučnom akcijom branilaca protokola i otvorila vrata sobe oca Lorencija. Uvek je spavao pored don Albinovih odaja. Sekretar, otac Džon Magi, boravio je u sobi na drugom spratu zbog renoviranja njegovih odaja.

„Oče Lorenci! Oče Lorenci, za ime božje!“ vrištala je sestra Vinčenca.

Sveštenik se prenuo iz sna. Bio je spor, sanjiv i zaprepašten neočekivanom posetom.

„Šta se dešava, sestro Vinčenca? Šta se dešava?“

Nije mogao da se snađe. Prišla mu je. Dohvatila ga je za pidžamu, gorko plačući.

„Šta nije u redu, sestro Vinčenca? Šta se dešava?“

„Oče Lorenci – Don Albino! Don Albino, oče Lorenci! Don Albino je mrtav! Papa je mrtav!“

Zvezde na nebu su sledile večite putanje. Tog dana, dvadeset devetog septembra 1978. godine, i sunce se predano držalo dnevnih obaveza. Rasipalo je zlatne zrake po rimskom Trgu svetog Petra. Bio je to predivan dan.

3.

U kući na stepeništima, odmorištima i ulazu kuće u Vija Veneto vladao je nepodnošljivi metež. Beskrajna povorka rođaka, prijatelja, stanara, nameštenika i izaslanika se pela i silazila, iznova i iznova, sledeći dnevnu rutinu. Na trećem spratu je vladala mrtva tišina. Trojica ljudi su provalila u ranu zoru. Dvojica su se zadržala deset minuta. Niko ih nije video pri dolasku i odlasku. O trećem se ništa nije znalo. Izgleda da je bio savršeni tihi gost. Niko nije čuo njegove korake, niti zvuk vode na česmi ili zatvaranja fioke ormana. Možda je bio pijanac kog su prijatelji uneli u kuću, pa se sad lećio od mamurluka. Možda je radio noću, a spavao danju. Bilo je mnogo mogućnosti, ali samo jedna izvesnost: niko ga nije čuo, iako je zasigurno bio unutra.

Postariji gospodin se uz mnogo napora penjao uza stepenice. Oslanjao se na štap. Sledio ga je pratilac, odeven u uobičajeno „armani“ odelo. Stigli su do zatvorenih vrata na trećem spratu. Bilo je tako tiho, da bi čuli pad igle na mramorni pod. Pratilac utisnu ključ u bravu.

„Čekaj“, proceđi zadihani starac. „Dopusti da povratim dah.“

Pratilac je strpljivo čekaao. Starcu je bilo potrebno izvesno vreme da se oporavi od napornog penjanja. Uspravio se. Štap, dotadašnje pomagalo u hodu, postade alatka. Mahnuo je pratioocu da otvori vrata, što je ovaj i učinio, dvaput okrenuvši ključ. Blago je gurnuo vrata. Ukazalo se predsoblje stana. Tiho su ušli. Starac je krenuo napred. Pratilac je bešumno zatvorio vrata.

„Gde je?“, pitao je starac.

„U sobi. Tamo su ga ostavili.“

Ušli su u sobu i pronašli čoveka vezanog za postelju. Ležao je na krvavoj posteljini. Kupao se u znoju. Bio je u gaćama i potkošulji s kratkim rukavima. Podigao je glavu da bi osmotrio pridošlice. Nije pokazivao znake pokornosti, uprkos ponižavajućem položaju. To je bio monsinjor Valdemar Firenci.

„Monsinjore“, pozdravio ga je starac s ciničnim osmehom.

„Vi?“, promućao je zapanjeni sveštenik.

„Tako je“, reče starac. Obišao je krevet i seo na stolicu, licem prema monsinjoru. „Da li ste mislili da ćete nam umaći?“

„Umaći kome?“, pitao je kardinal, u stanju šoka.

„Ne pravite se blesavi, dragi prijatelju. Kod vas je nešto što vam ne pripada. Došao sam da povratim ono što je moje.“

Firenci baci pogled na pomoćnika, koji je prebacio kaput preko stolice.

„Ne znam o čemu govorite.“

Dobio je odgovor u obliku snažnog udarca. Krv je potekla iz Firencijeve isečene usne. Pomoćnik se preteći nadvio nad kardinalom, koji je pokušavao da povрати kontrolu nad sobom. Lice mu dobi odlučniji izraz.

„Dragi monsinjore. Voleo bih da povratim ono što je moje, bez upotrebe neprijatnih metoda. Strašno ste me razočarali. Sumnjam da će mi to poći za rukom. Naposljetku, ukrali ste nešto što meni pripada“, reče Majstor. Nagnuo se ka Firenciju. „Siguran sam da shvatate ozbiljnost situacije. Pokrali ste me. Kome mogu verovati, ako ne svešteniku?“ Starac ustade i počeo da zamišljeno šparta prostorijom. „Shvatate li u kakav položaj ste me doveli? Više ni crkvi ne mogu verovati, moj prijatelju. Zbog toga vas pitam, dragi monsinjore, šta sad?“ Dodao je, gledajući kardinala pravo u oči: „Šta ćemo sad, pitam ja vas?“

„Vrlo dobro znate šta ste uradili“, napomenu Firenci.

„A šta sam uradio? Šta? Dela pokreću svet. Ljudi moraju da delaju. To je dužnost svih.“

„Vi se pravite blesavi“, prekinuo ga je Firenci. Dobio je još jednu ćušku, da bi shvatio da ne sme tako da oslovljava starca.

„Ne mogu da čekam čitav dan. Hoću te papire. Odmah. Recite mi gde su.“

Prelat dobi još jedan udarac, bez vidnog razloga, pošto ovaj put nije prozborio ni reč. Lice mu se nadulo. Potočić krvi mu je tekao iz usta, natapajući potkošulju.

„Gospod nam ponekad navali preteško breme na leđa, ali nam podari i snagu da ga nosimo“, odvrati monsinjor.

„Naravno, uskoro ćemo saznati koliko vam je gospod dao snage“, reče starac. Dao je znak pratiocu.

Ispitivanje se prekinuo usled prodorne zvonjave mobilnog telefona. Okrutno ispitivanje dosad nije dala velike rezultate. Saznali su ime i adresu parohije u Buenos Ajresu. Pomoćnik je polako vodio telefon iz kaputa.

Starac je preuzeo poziv. Primakao se Valdemaru Firenciju. Namučeni kardinal je izgledao staro i iscrpljeno.

„Monsinjore, recite mi gde su papiri, pa će se sve ovde završiti. Garantujem vam da će tako biti. Uzalud patite.“

Prelat je posmatrao mučitelja. Crpeo je snagu direktno iz vere. Krv mu je tekla iz usta, niz bradu, na grudi. Progovorio je čudesnim, silnim glasom, ne skrivajući bol. „Isus Hrist vam oprašta. Opraštam vam i ja.“

Starcu sa štapom je trebalo neko vreme da shvati mučeničku misao. Ispustio je rezignirani, mrzovoljni uzdah. Bilo mu je jasno da više ništa neće izvući iz Firencija.

„Kako god želite.“

Pomoćnik je završio telefonski razgovor. Prišapnuo je šefu na uvo. „Pronašli su adresu u njegovoj sobi u Vatikanu.“

„Kakvu adresu?“

„Portugalske novinarku, koja živi u Londonu.“

„Neobično.“

„Pronašli smo je. Ona je kći starog pripadnika organizacije.“

Starac je razmišljao.

„Pozovi našeg čoveka. Reci mu da poseti parohijskog sveštenika u Buenos Ajresu. Možda će nešto saznati. Kad to obavi, nek otputuje u Gdanjsk. Neka tamo čeka dalja uputstva. I ti ćeš morati da ideš u Argentinu.“

„Vrlo dobro, gospodine“, pokorno reče pomoćnik. „Šta ćemo s monsinjorom?“

„Očitaj mu opelo“, dobaci starac, sarkastičnim tonom. „Čekaću te u kolima.“

Starac prijateljski potapša pomoćnika po ramenu. Otišao je bez reči pozdrava monsinjoru Firenciju. Nije ga ni pogledao, niti je čuo pucanj koji je okončao prelatove muke. Silazio je niza stepenice, pomoću štapa, s mobilnim telefonom na uhu. Odbacio je zapovedničko držanje. Preobrazio se u nemoćnog starca, što je dobrim delom i bio. Neko je odgovorio na njegov poziv.

„Džefri Barns? Slušaj me, imamo problem.“